

Datum
2020-06-30

Diarienummer

Mottagare
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLMEr referens
Ju2020/01303/L4

Ett effektivare regelverk för utlänningsärenden med säkerhetsaspekter (SOU 2020:16)

Säkerhetspolisen ställer sig bakom förslagen i betänkandet och bedömer att den nya lagen kommer att ha en positiv effekt på myndighetens förmåga att förebygga, förhindra och upptäcka allvarlig brottslighet.

Säkerhetspolisen lämnar därutöver följande synpunkter.

Avsnitt 6.2 Hänsyn till risken för terroristbrott

Det är positivt att tillämpningsområdet för den nya lagen utvidgas till att omfatta alla typer av brott med anknytning till terrorism och att nivån på misstanken sänks. Utvidgningen medför att lagstiftningen kommer att kunna tillämpas på fler av de aktörer som ingår i Säkerhetspolisens kontraterroruppföljning i syfte att förhindra terroristattentat och minska tillväxten i extremistmiljöerna.

Det är angeläget att förslagen i betänkandet blir lagstiftning så fort som möjligt. För det fall beredningen av en ny terroristbrottslag drar ut på tiden får detta inte påverka ikraftträdandet av de nu aktuella förslagen. Vid en sådan situation bör tillämpningsområdet för den nya lagen i stället bestämmas i enlighet med utredningens alternativa förslag (se s. 223 i betänkandet).

Avsnitt 7.3.6 När ett beslut om utvisning ska verkställas, anses vara verkställt och upphör att gälla

Det bör uttryckligen framgå av lagtexten att ett tidigare beviljat uppehållstillstånd upphör att gälla *när ett beslut om utvisning fått laga kraft eller utlänningsen har avgett nöjdförklaring*. Såsom den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 7 § i den nya lagen är formulerad kan den tolkas som att uppehållstillståndet upphör att gälla redan när Migrationsverket fattar beslutet om utvisning, vilket inte är utredningens avsikt (se s. 272 i betänkandet).

2020-06-30

Avsnitt 10.5.4 Vilka tvångsmedel bör få användas?

Även om husrannsakan med stöd av 19 § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll inte har använts i någon större utsträckning finns det ett behov av tvångsmedlet. Säkerhetspolisen instämmer därför i utredningens förslag att husrannsakan bör få användas med stöd av den nya lagen. En bidragande orsak till den sparsamma användningen är att husrannsakan enligt Säkerhetspolisens tolkning av 19 § lagen om särskild utlänningskontroll endast får genomföras hos utlänningen i fråga. Om det inkommer underrättelseinformation om att en utvisad utlänning planerar terroristattentat med andra personer på en plats som han eller hon endast har indirekt tillgång till, t.ex. i en bostad eller ett förråd som innehas av någon av hans eller hennes förmodade medbrottslingar, har Säkerhetspolisen i dagsläget inga möjligheter att undersöka det utrymmet. Säkerhetspolisen föreslår därför att husrannsakan även ska få genomföras hos annan än utlänningen om det finns synnerliga skäl. Jfr 20 § första stycket polislagen (1984:387).

För tydlighetens skull bör vidare de föreslagna bestämmelserna i 5 kap. 10 och 11 §§ i den nya lagen utformas på ett enhetligt sätt. Det framstår som inkonsekvent att i ena bestämmelsen skriva att utlänningen får underkastas husrannsakan och i den andra bestämmelsen att husrannsakan får ske hos honom eller henne. Allra tydligast vore det om båda bestämmelserna utformas med 20 § första stycket polislagen som förebild d.v.s. att husrannsakan får genomföras i utlänningens bostad eller annat hus, rum eller ställe som tillhör eller disponeras av honom eller henne.

Avsnitt 10.5.15 Undersökning av kommunikationsutrustning

Det är positivt att Säkerhetspolisen föreslås få rätt att tillfälligt omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning, undersöka och kopiera innehållet. Den föreslagna tidsfristen på 24 timmar är dock alldeles för kort för att tvångsmedlet ska få någon större praktisk betydelse. För det första kommer det att uppstå situationer där den elektroniska kommunikationsutrustningen behöver omhändertas på en plats långt ifrån Säkerhetspolisens lokaler, där de tekniska resurserna för att undersöka och kopiera innehållet på utrustningen finns. I extremfallen kommer tidsfristen knappt räcka till för att transportera utrustningen till lokalerna och tillbaka till den person från vilken utrustningen tagits ifrån. För det andra är undersökningar och kopiering av innehållet på moderna elektroniska kommunikationsutrustningar tekniskt komplicerade. Det kan ta flera dygn att lyckas med en sådan manöver, i undantagsfall upp till flera veckor. Vid en avvägning mellan Säkerhetspolisens nytta av åtgärden och utlänningens rätt att förfoga över sin egendom föreslår Säkerhetspolisen därför att tidsfristen sätts till 96 timmar. Detta medger en undersökning på upp till 72 timmar och en transport på upp till 24 timmar.

Enligt Säkerhetspolisens uppfattning framstår det som proportionerligt att myndigheten tilläts omhänderta utrustningen under 96 timmar utan att

2020-06-30

utlänningen har rätt till domstolsprövning. I detta sammanhang kan en parallell dras till att den som motsätter sig ett beslag vid en förundersökning enligt 27 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken som huvudregel har rätt till en domstolsprövning senast inom fyra dagar från det att begäran kom in till rätten. En jämförelse kan även göras med att en häktningsförhandling aldrig får hållas senare än fyra dygn efter det att den misstänkte greps eller anhållningsbeslutet verkställdes, se 24 kap. 13 § andra stycket rättegångsbalken.

Den föreslagna möjligheten att undersöka kommunikationsutrustning behöver vidare utvidgas till att även omfatta USB-minnen och andra former av lagringsmedium. Även sådan utrustning skulle kunna innehålla information som är av betydelse för att klarlägga om utlänningen kan sättas i samband med eventuella planer på terroristattentat.

Även andra polismän än de som tjänstgör vid Säkerhetspolisen måste få rätt att tillfälligt omhänderta utrustningen och undersöka den. Säkerhetspolisen tar ofta hjälp av Polismyndigheten vid verkställighet av tvångsmedelsbeslut och det är inte alltid att en polisman vid Säkerhetspolisen deltar vid verkställigheten.

Avsnitt 10.5.16 Fotografering och tagande av fingeravtryck

Migrationsverket bör även kunna begära hjälp av Säkerhetspolisen för att verkställa fotografering och tagande av fingeravtryck.

Avsnitt 10.5.18 Åtgärder för att underlätta framtida verkställighet

De utlänningar som är föremål för Säkerhetspolisens intresse bor sällan stadigvarande på en plats och det är vanligt att de har sina tillhörigheter utspridda på olika platser. Av den anledningen är det viktigt att husrannsakan inte bara kan genomföras hos utlänningen själv utan om det finns synnerliga skäl även på annat ställe.

Se även ovan angående avsnitt 10.5.4.

Avsnitt 17.1 Ekonomiska konsekvenser

Den nya lagen innebär att fler utlänningar uppfyller kriterierna för utvisning samtidigt som möjligheterna att kontrollera utvisade utlänningar utökas. Om Säkerhetspolisen ska kunna utnyttja lagstiftningens ambitionshöjning fullt ut för ett säkert Sverige krävs ytterligare resurser. Vid en försiktig beräkning kommer det krävas att ytterligare anslagsmedel motsvarande 15-20 årsarbetskrafter tillförs Säkerhetspolisen. De förväntade positiva effekterna av den nya lagstiftningen riskerar annars att utebli.